

The Future Orientation of Students in Secondary Level in Educational Region 2

Sunisa Siriwiwat

M.A.(Teaching-Social Studies), Assistant Professor,
Demonstration School, Faculty of Education,
Prince of Songkla University

Abstract

The purposes of this research were to study the future orientation of students in secondary level in Educational Region 2 by comparing them on the basis of sex, level of their study, and child-rearing practices. The research also intended to study about the organization of learning and teaching processes for future orientation and suggestion. The sample of this study consisted of 769 students in secondary level in Educational Region 2. The instrument used in this research was a questionnaire on the child-rearing practices and the future orientation of students. The data were analysed by using percentage, means, standard deviation, t-test, F-test of one way Anova and Scheffe'

The finding indicated that :

1. The future orientation of students in secondary level in Educational Region 2 was at high level.
2. The future orientation of male and female student in secondary level in Educational Region 2 was found to be significantly different at .05 level. Female student had higher future orientation than male student. Students in lower secondary level and upper secondary level showed no difference in future orientation. Students in secondary level in Educational Region 2 coming from different child-rearing practices were found to be significantly different at .01 level. Students brought up with the democratic child-rearing type had higher future orientation than those who brought up with the controlled child-rearing type and the laissez-faire child-rearing type.
3. 98.70 percents of student in secondary level in Educational Region 2 viewed that the future orientation was essential to them and 1.30 percents viewed that the future orientation wasn't essential. For the teaching, 87.65 percents of the students agreed that the learning and teaching activities had promoted the future orientation and there were only 12.35 disagreed. The students also suggested that there should be modern teaching aids and materials and more concern should be given to the providing future-oriented activities in every level. Furthermore, schools should provide the educational guidance, modern knowledge and technology to make the students well-rounded and well-informed.

Keywords : future orientation, students in secondary level, Educational Region 2

ลักษณะมุ่งอนาคตของนักเรียนระดับมัธยมศึกษา ในเขตการศึกษา 2

สุนิสา สิริวิวัฒน์

ศษ.ม.(ศึกษาศาสตร์-การสอน), ผู้ช่วยศาสตราจารย์

ภาควิชาโรงเรียนสาธิต คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์

การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาลักษณะมุ่งอนาคตของนักเรียนระดับมัธยมศึกษา ในเขตการศึกษา 2 เปรียบเทียบลักษณะมุ่งอนาคตของนักเรียนจำแนกตามเพศ ระดับชั้นและการอบรมเลี้ยงดู รวมทั้งศึกษาความคิดเห็นและข้อเสนอแนะในการจัดการเรียนการสอนเพื่อลักษณะมุ่งอนาคต กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ ได้แก่ นักเรียนระดับมัธยมศึกษา ในเขตการศึกษา 2 จำนวน 769 คน เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูลคือ แบบสอบถามการอบรมเลี้ยงดูและแบบสอบถามลักษณะมุ่งอนาคตของนักเรียนระดับมัธยมศึกษา วิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้ค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ย ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน การทดสอบที (t-test) การทดสอบเอฟ (F-test) จากเทคนิคการวิเคราะห์ความแปรปรวนทางเดียวและการทดสอบภายหลังด้วยวิธี Scheffe'

ผลการวิจัยพบว่า

1. นักเรียนระดับมัธยมศึกษา ในเขตการศึกษา 2 มีลักษณะมุ่งอนาคตอยู่ในระดับมาก
2. นักเรียนระดับมัธยมศึกษา ในเขตการศึกษา 2 เพศชายและเพศหญิงมีลักษณะมุ่งอนาคตแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 โดยเพศหญิงมีลักษณะมุ่งอนาคตสูงกว่าเพศชาย นักเรียนระดับมัธยมศึกษาตอนต้นและมัธยมศึกษาตอนปลายมีลักษณะมุ่งอนาคตไม่แตกต่างกัน ในด้านตัวแปรการอบรมเลี้ยงดูนักเรียนที่ได้รับการอบรมเลี้ยงดูต่างกันจะมีลักษณะมุ่งอนาคตแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 โดยนักเรียนที่ได้รับการอบรมเลี้ยงดูแบบประชาธิปไตยจะมีลักษณะมุ่งอนาคตสูงกว่านักเรียนที่ได้รับการอบรมเลี้ยงดูแบบเข้มงวดและแบบปล่อยปละละเลย
3. นักเรียนระดับมัธยมศึกษา ในเขตการศึกษา 2 ร้อยละ 98.70 มีความเห็นว่า ลักษณะมุ่งอนาคตจำเป็นต่อนักเรียนมีเพียงร้อยละ 1.30 ที่เห็นว่าไม่มีความจำเป็น

จากที่เรียนมามีนักเรียนร้อยละ 87.65 เห็นว่ามีการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนเพื่อส่งเสริมลักษณะมุ่งอนาคต มีร้อยละ 12.35 ที่เห็นว่าไม่มีการจัดกิจกรรมเพื่อส่งเสริมทางด้านนี้ นักเรียนมีข้อเสนอแนะให้มีสื่อและอุปกรณ์ประกอบการสอนที่ทันสมัย มีการแนะแนวเรื่องการศึกษาต่อและสถานที่ศึกษาต่อ จัดให้มีการเรียนการสอนและทำกิจกรรมเพื่อส่งเสริมลักษณะมุ่งอนาคตให้จริงจังมากขึ้นในทุกๆระดับชั้น รวมทั้งเพิ่มเติมและเสริมความรู้ วิทยาการสมัยใหม่นอกเหนือจากบทเรียน เพื่อผู้เรียนจะได้ก้าวทันโลก

คำสำคัญ : ลักษณะมุ่งอนาคต, นักเรียนระดับมัธยมศึกษา, เขตการศึกษา 2

ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา

ความเจริญก้าวหน้าทางวิทยาการด้านต่างๆ ส่งผลให้โลกในปัจจุบันมีการเปลี่ยนแปลงรวดเร็วมากอย่างไม่เคยมีมาก่อน นักวิชาการเรียกโลกยุคนี้ว่า "ยุคโลกาภิวัตน์" การเปลี่ยนแปลงที่เกิดขึ้นส่งผลกระทบต่อสังคมโลกในทุกๆ ด้าน ไม่ว่าจะเป็นด้านสังคม เศรษฐกิจ การเมืองและด้านข้อมูลข่าวสารต่างๆ สังคมไทยก็ได้รับผลกระทบเหล่านี้เช่นกัน เพราะสังคมในยุคโลกาภิวัตน์มีการเชื่อมโยงถึงกันทั่วโลก เป็นสังคมที่มีความยุ่งยากสลับซับซ้อน มีการเปลี่ยนแปลงทุกด้านอย่างรวดเร็วมาก ดังนั้นคนในสังคมจึงควรจะมีคุณลักษณะต่างๆ เพื่อให้สามารถอยู่ในสังคมได้อย่างมีความสุข เช่นมีความสนใจใฝ่รู้ มีความรู้ทั้งทางวัฒนธรรม วิทยาศาสตร์ และเทคโนโลยี มีความรักธรรมชาติ รักเพื่อนมนุษย์ มีลักษณะมุ่งอนาคต มีโลกทัศน์กว้างไกลเพื่อให้สามารถเผชิญกับปัญหาใหม่ๆ ได้ สร้างความรับผิดชอบต่อสังคม เข้าใจถึงความหลากหลายและความเป็นนานาชาติ เพื่อจะให้ได้สามารถอยู่ในสังคมได้อย่างมีความสุข นอกจากนี้จะมีคุณลักษณะดังกล่าวแล้ว กล่าว สมตระกูล (2536 : 62) กล่าวว่าไว้ว่า ควรจะมีคุณลักษณะสำคัญ 2 ประการคือ ปรับตนเองตามความเปลี่ยนแปลงที่เกิดขึ้นและควบคุมการเปลี่ยนแปลงต่างๆ ที่เกิดขึ้นให้เป็นไปได้อย่างเหมาะสม

จากที่กล่าวมาข้างต้นทำให้คนเราต้องใช้ชีวิตระมัดระวังในการคิดพิจารณาสิ่งต่างๆ ต้องเตรียมตัวในปัจจุบันและเตรียมพร้อมต่อสิ่งที่จะเกิดขึ้นในอนาคต มีการวางแผนป้องกันมิให้สิ่งที่ไม่พึงประสงค์เกิดขึ้นหรือวางแผนเพื่อให้บรรลุสิ่งที่พึงประสงค์ (นาตยา บิลันธนานนท์, 2531 : 2) ดวงเดือน พันธุมนาวิน และเพ็ญแข ประจันปัจจนิก (2520 : 38) กล่าวว่า ลักษณะมุ่งอนาคตเป็นลักษณะหนึ่งของความเป็นพลเมืองดี ลักษณะมุ่งอนาคตจึงเป็นสิ่งจำเป็นมากสำหรับคนยุคนี้ ยุคที่บ้านเมืองมีปัญหามากมายซึ่งจำเป็นจะต้องอาศัยประชากรที่มีคุณภาพ มีคุณธรรม เป็นพลเมืองดีคอยช่วยแก้ไขปัญหาและช่วยกันพัฒนาประเทศ ลักษณะมุ่งอนาคตจึงเป็นสิ่งที่ควรปลูกฝังให้เกิดแก่ทุกคน

การศึกษาเป็นเครื่องมือสำคัญในการเตรียมคนให้มีคุณลักษณะต่างๆ ที่กล่าวไปแล้ว ดังนั้นการจัดการศึกษาจึงต้องให้ตอบสนองสังคมทันต่อการเปลี่ยนแปลงในสังคม ด้วยเพราะการศึกษาที่พึงประสงค์จะต้องเป็นการศึกษาที่เสริมสร้างความรู้ ความคิด ทักษะและทัศนคติของคนไทย

ให้รู้จักตนเอง รู้จักชีวิต เข้าใจสังคมและสิ่งแวดล้อมที่ตนเองมีส่วนร่วมอยู่ แล้วนำความรู้ความเข้าใจมาใช้แก้ปัญหาและเสริมสร้างชีวิตและสังคมให้ดีขึ้นโดยให้กลมกลืนกับสภาพของสังคมที่เปลี่ยนแปลงตลอดเวลา หลักสูตรมัธยมศึกษาฉบับปรับปรุง พ.ศ.2533 ก็ได้รับการปรับปรุงเพื่อให้มีความสอดคล้องกับสภาพการณ์ที่เปลี่ยนแปลงไปและความต้องการทางด้านเศรษฐกิจ สังคม ทั้งในปัจจุบันและอนาคต เพื่อมุ่งเน้นให้ผู้เรียนพัฒนาคุณภาพชีวิต มีความรู้ คุณธรรม และมีทักษะเฉพาะด้านตามศักยภาพอย่างพอเพียงที่จะเห็นช่องทางในการประกอบอาชีพในอนาคตและสามารถทำประโยชน์ให้กับสังคมตามความรู้ความสามารถและบทบาทหน้าที่ของตนด้วยแนวทางและวิธีการใหม่ๆ (กระทรวงศึกษาธิการ, 2533 : คำนำ)

จะเห็นว่าหลักสูตรมัศึกษามีการปรับปรุงเพื่อให้สอดคล้องกับสภาพสังคมที่เปลี่ยนแปลงไป จุดสำคัญส่วนหนึ่งเป็นการเตรียมผู้เรียนให้พร้อมเพื่อการดำรงชีวิตอย่างมีความสุขทั้งในปัจจุบันและอนาคต เพราะหากผู้เรียนได้รับการเตรียมพร้อมให้คิดคำนึงถึงเรื่องอนาคตไว้ด้วยจะทำให้เขาสามารถปรับตัวให้อยู่ในสภาพสังคมที่มีการเปลี่ยนแปลงตลอดเวลาได้อย่างมีความสุข แต่หากไม่ได้รับการเตรียมพร้อมก็อาจจะพบกับปัญหาต่างๆ จนไม่สามารถจะปรับตัวให้อยู่ในสังคมอย่างมีความสุขได้ จากผลการวิจัยของสุนิสา สิริวิพันธ์ และ อรุณี เพชรพัฒนพงศ์ (2540 : 73) เกี่ยวกับสภาพการเรียนการสอนเพื่อลักษณะมุ่งอนาคตในโรงเรียนมัธยมศึกษา เขตการศึกษา 2 พบว่าครูสังคมศึกษาร้อยละ 91.90 เห็นว่าจุดประสงค์ของหลักสูตรสังคมศึกษาระดับมัธยมศึกษามุ่งให้ผู้เรียนมีลักษณะมุ่งอนาคตและครูสังคมศึกษาร้อยละ 92.50 บอกว่ามีการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนเพื่อมุ่งให้ผู้เรียนมีลักษณะมุ่งอนาคต ผู้วิจัยจึงมีความสนใจจะศึกษาว่านักเรียนระดับมัธยมศึกษา ในเขตการศึกษา 2 มีลักษณะมุ่งอนาคตมากน้อยเพียงใด หากผู้เรียนมีลักษณะมุ่งอนาคตสูงย่อมจะเป็นผลดีต่อการพัฒนาประเทศ ดวงเดือน พันธุมนาวิน และ เพ็ญแข ประจันปัจจนิก (2520 : 37-38) กล่าวว่าสรุปไว้ว่า ผู้ที่มีลักษณะมุ่งอนาคตคือผู้ที่สามารถรับหรือชะลอการบำบัดความต้องการต่างๆ ของตนได้ ผู้ที่มีลักษณะมุ่งอนาคตสูงจัดว่าเป็นผู้ที่มีจริยธรรมสูง ลักษณะมุ่งอนาคตจึงเป็นลักษณะหนึ่งของความเป็นพลเมืองดีและเป็นลักษณะหนึ่งที่จะทำให้บุคคลมีความเพียรพยายาม

จึงเป็นลักษณะที่เอื้อต่อการพัฒนาประเทศ หากผู้เรียนมีลักษณะมุ่งอนาคตต่ำจะได้เร่งรัดในการจัดการเรียนการสอน และจัดกิจกรรมต่างๆ เพื่อเสริมสร้างลักษณะมุ่งอนาคตในตัวผู้เรียนให้เพิ่มมากขึ้นและพัฒนาไปอย่างมีประสิทธิภาพ อันจะส่งผลต่อการดำรงชีวิตอยู่ในโลกปัจจุบันและอนาคตได้อย่างมีความสุข อีกทั้งสามารถช่วยพัฒนาประเทศชาติให้เจริญก้าวหน้าต่อไป

วัตถุประสงค์

1. ศึกษาลักษณะมุ่งอนาคตของนักเรียนระดับมัธยมศึกษา ในเขตการศึกษา 2
2. เปรียบเทียบลักษณะมุ่งอนาคตของนักเรียนระดับมัธยมศึกษา ในเขตการศึกษา 2 จำแนกตามเพศ ระดับชั้น และลักษณะการอบรมเลี้ยงดู
3. ศึกษาความคิดเห็นและข้อเสนอแนะของนักเรียนระดับมัธยมศึกษา ในเขตการศึกษา 2 เกี่ยวกับการจัดการเรียนการสอนเพื่อลักษณะมุ่งอนาคต

สมมติฐานในการวิจัย

1. นักเรียนระดับมัธยมศึกษา ในเขตการศึกษา 2 เพศชายและเพศหญิงมีลักษณะมุ่งอนาคตแตกต่างกัน
2. นักเรียนระดับมัธยมศึกษา ในเขตการศึกษา 2 ที่ศึกษาอยู่ในระดับมัธยมศึกษาตอนต้นและระดับมัธยมศึกษาตอนปลายมีลักษณะมุ่งอนาคตแตกต่างกัน
3. นักเรียนระดับมัธยมศึกษา ในเขตการศึกษา 2 ที่ได้รับการอบรมเลี้ยงดูต่างกันมีลักษณะมุ่งอนาคตแตกต่างกัน

ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

ประชากรที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้เป็นนักเรียนระดับมัธยมศึกษาที่ศึกษาอยู่ในปีการศึกษา 2540 ของโรงเรียนมัธยมศึกษา สังกัดกรมสามัญศึกษา ในเขตการศึกษา 2 จำนวน 46,426 คน กลุ่มตัวอย่างในครั้งนี้ได้มาจากการสุ่มตัวอย่างแบบแบ่งเป็นชั้นภูมิชนิดที่เป็นสัดส่วน (proportionate stratified sampling) ซึ่งจำแนกนักเรียนตามระดับชั้นและสุ่มตัวอย่างจำนวนนักเรียนแต่ละระดับชั้นตามสัดส่วน กำหนดขนาดของกลุ่มตัวอย่างโดยใช้สูตรยามาน (ปราณีทองคำ, ม.ป.ป. : 48) ได้กลุ่มตัวอย่างเป็นนักเรียนระดับมัธยมศึกษาตอนต้น จำนวน 395 คน และระดับมัธยมศึกษา

ตอนปลาย จำนวน 390 คน รวมทั้งสิ้น 785 คน

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้เป็นแบบสอบถาม แบ่งออกเป็น 4 ตอน ดังนี้

ตอนที่ 1 ข้อมูลทั่วไป เป็นแบบเลือกตอบและเติมคำ จำนวน 4 ข้อ

ตอนที่ 2 แบบสอบถามเกี่ยวกับการอบรมเลี้ยงดู เป็นแบบมาตราส่วนประมาณค่า 5 ระดับ จำนวน 30 ข้อ ซึ่งสร้างขึ้นให้ครอบคลุมการอบรมเลี้ยงดู 3 แบบคือ แบบประชาธิปไตย แบบเข้มงวดและแบบปล่อยปละละเลย

ตอนที่ 3 แบบสอบถามลักษณะมุ่งอนาคตของนักเรียนระดับมัธยมศึกษา ในเขตการศึกษา 2 เป็นแบบมาตราส่วนประมาณค่า 5 ระดับ จำนวน 45 ข้อ ซึ่งสร้างขึ้นเพื่อให้ครอบคลุมคุณลักษณะและพฤติกรรมของบุคคลที่มีลักษณะมุ่งอนาคตใน 3 ด้านคือ การคาดการณ์ไกล การวางแผนและการควบคุมตนเอง

ตอนที่ 4 แบบสอบถามความคิดเห็นและข้อเสนอแนะของนักเรียนเกี่ยวกับการจัดการเรียนการสอนเพื่อลักษณะมุ่งอนาคต เป็นแบบปลายเปิดให้เขียนตอบจำนวน 3 ข้อ

วิธีดำเนินการเก็บรวบรวมข้อมูล

ผู้วิจัยได้ทำการเก็บรวบรวมข้อมูลด้วยตนเอง บางส่วนส่งทางไปรษณีย์ จากกลุ่มตัวอย่างนักเรียนระดับมัธยมศึกษา 785 คน ได้รับแบบสอบถามคืนทั้งสิ้นจำนวน 785 ฉบับ เป็นแบบสอบถามที่สมบูรณ์ครบถ้วนจำนวน 769 ฉบับ คิดเป็นร้อยละ 97.96

การวิเคราะห์ข้อมูลและสถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล

ผู้วิจัยได้นำข้อมูลจากกลุ่มตัวอย่างทั้งหมดมาวิเคราะห์ด้วยเครื่องคอมพิวเตอร์ โดยใช้โปรแกรมสำเร็จรูป SPSS for MS WINDOWS ดังรายละเอียดต่อไปนี้

1. คำตอบที่ได้จากแบบสอบถามตอนที่ 1 นำมาหาค่าความถี่แล้ววิเคราะห์ข้อมูลโดยหาค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ย
2. คำตอบของแบบสอบถามตอนที่ 2 นำมาหาคะแนนตามเกณฑ์ จริงที่สุด ค่อนข้างจริง ปานกลาง ไม่ค่อยจริง และไม่จริงเลย มีคะแนนเท่ากับ 5, 4, 3, 2 และ 1 ตามลำดับ รวมคะแนนลักษณะการอบรมเลี้ยงดูแต่ละแบบ

เข้าด้วยกันแล้วพิจารณาว่า ได้รับคะแนนจากการอบรม
เลี้ยงดูแบบใดมากกว่าถือว่าได้รับการอบรมเลี้ยงดูแบบนั้นๆ
(เสริมเกียรติ พรหมผุย, 2523 : 25)

3. คำตอบของแบบสอบถามตอนที่ 3 นำมาจำแนก
ตามเกณฑ์การวัดและหาค่าเฉลี่ย กำหนดเกณฑ์ในการแปล
ความหมายระดับค่าเฉลี่ยของลักษณะมุ่งอนาคตดังนี้

ต่ำกว่า 1.50	มีลักษณะมุ่งอนาคตน้อยที่สุด
1.50-2.49	มีลักษณะมุ่งอนาคตน้อย
2.50-3.49	มีลักษณะมุ่งอนาคตปานกลาง
3.50-4.49	มีลักษณะมุ่งอนาคตมาก
4.50 ขึ้นไป	มีลักษณะมุ่งอนาคตมากที่สุด

วิเคราะห์เปรียบเทียบค่าเฉลี่ยลักษณะมุ่งอนาคตของนักเรียน
ระหว่างเพศ ระดับชั้น โดยการใช้ t-test และวิเคราะห์
เปรียบเทียบค่าเฉลี่ยลักษณะมุ่งอนาคตของนักเรียนที่ได้รับการ
อบรมเลี้ยงดูต่างกันโดยใช้การวิเคราะห์ความแปรปรวน
แบบทางเดียว (one way analysis of variance) และการ
ทดสอบภายหลังด้วยวิธีการของ Scheffe'

4. คำตอบของแบบสอบถามตอนที่ 4 นำมาหาค่า
ความถี่ของคำตอบและวิเคราะห์หาค่าร้อยละ

สรุปผลการวิจัย

จากกลุ่มตัวอย่างนักเรียน 769 คน เป็นเพศชายร้อยละ
30.96 และเพศหญิงร้อยละ 69.31 พิจารณาดตามระดับชั้นมี
นักเรียนระดับมัธยมศึกษาตอนต้นร้อยละ 49.93 มัธยมศึกษา
ตอนปลายร้อยละ 50.07 และเมื่อพิจารณาตามการอบรม
เลี้ยงดูพบว่านักเรียนได้รับการอบรมเลี้ยงดูแบบประชาธิปไตย
ร้อยละ 71.78 แบบเข้มงวดกวดขันร้อยละ 17.82 และแบบ
ปล่อยปละละเลยร้อยละ 10.40 ผลการวิจัยสรุปได้ดังนี้

1. นักเรียนระดับมัธยมศึกษา ในเขตการศึกษา 2
มีลักษณะมุ่งอนาคตอยู่ในระดับมาก

2. นักเรียนระดับมัธยมศึกษา ในเขตการศึกษา 2
เพศชายกับเพศหญิงมีลักษณะมุ่งอนาคตแตกต่างกันอย่างมี
นัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 โดยเพศหญิงมีลักษณะ
มุ่งอนาคตสูงกว่าเพศชาย

3. นักเรียนระดับมัธยมศึกษาตอนต้นและมัธยมศึกษา
ตอนปลาย ในเขตการศึกษา 2 มีลักษณะมุ่งอนาคตไม่
แตกต่างกัน

4. นักเรียนระดับมัธยมศึกษา ในเขตการศึกษา 2 ที่

ได้รับการอบรมเลี้ยงดูต่างกันจะมีลักษณะมุ่งอนาคตแตกต่าง
กันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 โดยนักเรียนที่ได้รับการ
อบรมเลี้ยงดูแบบประชาธิปไตยจะมีลักษณะมุ่งอนาคต
สูงกว่านักเรียนที่ได้รับการอบรมเลี้ยงดูแบบเข้มงวดและแบบ
ปล่อยปละละเลย

5. ความคิดเห็นและข้อเสนอแนะของนักเรียนระดับ
มัธยมศึกษา ในเขตการศึกษา 2 เกี่ยวกับการจัดการเรียน
การสอนเพื่อลักษณะมุ่งอนาคต นักเรียนร้อยละ 98.70
เห็นว่าลักษณะมุ่งอนาคตมีความจำเป็นต่อนักเรียน มีเพียง
ร้อยละ 1.30 ที่เห็นว่าไม่จำเป็น ที่นักเรียนเรียนมาร้อยละ
87.65 เห็นว่ามีการจัดการเรียนการสอนเพื่อส่งเสริมลักษณะ
มุ่งอนาคต มีเพียงร้อยละ 12.35 เห็นว่าไม่มีการจัดการ
เรียนการสอนเพื่อส่งเสริมทางด้านนี้ นักเรียนเสนอแนะให้มี
สื่อและอุปกรณ์ประกอบการสอนที่ทันสมัย มีการแนะแนว
เรื่องการศึกษาต่อและสถานที่ศึกษาต่อ จัดให้มีการเรียน
การสอนและทำกิจกรรมเพื่อส่งเสริมลักษณะมุ่งอนาคตให้
จริงจังและมากขึ้นในทุกระดับชั้น รวมทั้งเพิ่มเติมและเสริม
ความรู้วิทยาการสมัยใหม่นอกเหนือจากบทเรียนเพื่อจะได้
ก้าวทันโลก

อภิปรายผลการวิจัย

นักเรียนระดับมัธยมศึกษา ในเขตการศึกษา 2 มี
ลักษณะมุ่งอนาคตอยู่ในระดับมาก ที่เป็นเช่นนี้คงเป็นผล
สืบเนื่องมาจากที่นักเรียนร้อยละ 98.70 เห็นว่าลักษณะ
มุ่งอนาคตมีความจำเป็นสำหรับตัวเขา โดยให้เหตุผลว่าเพื่อจะ
ได้มีอนาคตที่ดี มีอาชีพที่ดี จะได้เป็นแนวทางในการวางแผน
การดำเนินชีวิตต่อไป รู้ว่าต้องทำอะไรเพื่อเตรียมตัวเองได้
ถูกต้อง เพื่อให้มีกำลังใจและพยายามให้เป็นอย่างที่คาดหวัง
มีการวางแผนและตั้งเป้าหมายไว้หากเกิดความผิดพลาด
จะได้แก้ไขก่อนถึงเหตุการณ์นั้น เป็นการป้องกันความผิดพลาด
หรือทำให้เกิดความผิดพลาดน้อย เมื่อถึงเวลาจะได้พร้อม
ที่จะรับกับสิ่งที่เกิดขึ้นรวมทั้งนักเรียนเห็นว่าอนาคตเป็นสิ่ง
สำคัญ ฯลฯ เหตุผลเหล่านี้เป็นปัจจัยสำคัญที่ส่งเสริมให้
บุคคลมีลักษณะมุ่งอนาคตมาก ดังที่ ดวงเดือน พันธุมนาวิน
(2529 : 100) ได้กล่าวสรุปไว้ว่า ผู้ที่มีลักษณะมุ่งอนาคตจะ
สามารถคาดการณ์ไกล เห็นความสำคัญของอนาคต สามารถ
ตัดสินใจเลือกกระทำ หากทางแก้ปัญหาและวางแผนดำเนิน-
การเพื่อผลในอนาคต รู้จักการปฏิบัติให้เกิดการอดได้รอด

อย่างเหมาะสม เช่นเดียวกับที่สงวน ช่างฉัตร (2524 : 44) กล่าวว่าลักษณะมุ่งอนาคตเป็นกระบวนการหรือการตัดสินใจหาแนวทางที่ดีที่สุดเพื่อนำไปสู่การปฏิบัติและนำมาซึ่งอนาคตที่พึงประสงค์ ประกอบกับผลการวิจัยฉบับนี้พบว่านักเรียนร้อยละ 87.65 มีความเห็นว่ามีจัดการเรียนการสอนเพื่อส่งเสริมลักษณะมุ่งอนาคตแก่นักเรียนในบรรดรายวิชาต่างๆ เช่น กิจกรรมแนะแนว คณิตศาสตร์ วิทยาศาสตร์ ภาษาอังกฤษ สังคมศึกษา ดังนั้นจึงส่งผลทำให้ลักษณะมุ่งอนาคตของนักเรียนอยู่ในระดับมาก ซึ่งสอดคล้องกับที่ สุนิสรา สิริวิวัฒน์ และ อรุณี เพชรพัฒน์พงศ์ (2540 : 65) วิจัยพบว่าครูสังคมศึกษา ในเขตการศึกษา 2 ร้อยละ 91.90 เห็นว่าจุดประสงค์ของหลักสูตรมุ่งให้ผู้เรียนมีลักษณะมุ่งอนาคต ครูผู้สอนร้อยละ 92.50 มีการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนเพื่อส่งเสริมลักษณะมุ่งอนาคตให้ผู้เรียน เนื่องจากตัวจักรสำคัญประการหนึ่งที่จะทำให้การศึกษามุ่งสู่วัตถุประสงค์ดังกล่าวได้นั้นคือตัวครู ครูเป็นผู้มีหน้าที่หลักในการอบรมสั่งสอนให้นักเรียนเป็นคนดี มีความสามารถด้านต่างๆ จากที่นาตยา ปิลันธนานนท์ (2531 : 41) ได้วิจัยพบว่าครูสังคมศึกษามีค่านิยมมุ่งอนาคตอยู่ในระดับมาก เช่นเดียวกับที่ สุนิสรา สิริวิวัฒน์ และ อรุณี เพชรพัฒน์พงศ์ (2540 : 75) วิจัยพบว่าครูสังคมศึกษา ในเขตการศึกษา 2 มีลักษณะมุ่งอนาคตอยู่ในระดับมาก เมื่อครูมีลักษณะมุ่งอนาคตมากย่อมจะถ่ายทอดหรือส่งเสริมให้ผู้เรียนได้คิดคำนึงถึงและก่อให้เกิดลักษณะมุ่งอนาคตในตัวผู้เรียนมากด้วยเช่นกัน

นักเรียนระดับมัธยมศึกษาในเขตการศึกษา 2 เพศชายกับเพศหญิงมีลักษณะมุ่งอนาคตแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ซึ่งเป็นไปตามสมมติฐานที่วางไว้ การวิจัยพบว่าเพศหญิงมีลักษณะมุ่งอนาคตสูงกว่าเพศชายที่เป็นเช่นนี้ผู้วิจัยคิดว่าคงจะเป็นผลสืบเนื่องมาจากการอบรมเลี้ยงดูของสังคมไทยที่คาดหวังให้เพศหญิงเป็นผู้มีความอดทนละเอียดถี่ถ้วน รอบคอบในการพิจารณาสิ่งต่างๆ เพศหญิงจะต้องเป็นแม่บ้านแม่เรือน ควบคุมการจัดการต่างๆ และดูแลสมาชิกในครอบครัวให้อยู่กันอย่างมีความสุข ดังนั้นส่วนหนึ่งจะต้องมีการวางแผนสิ่งต่างๆ ไว้ พร้อมกันนี้สังคมยังคาดหวังให้เพศหญิงอยู่ในกฎระเบียบประเพณีอันดีงามยึดมั่นในศีลธรรม ตรงกับที่ปราณี ฐิติวัฒนา (2517 : 30) กล่าวว่าสังคมคาดหวังให้หญิงเป็นผู้ที่มีศีลธรรมและคุณธรรมสูง เพ็ญแข ประจันปัจฉินิก (2529 : 16) กล่าวว่า ผู้ที่มี

ลักษณะมุ่งอนาคตสูงจะต้องเป็นผู้รู้คุณค่าของสิ่งของ รู้จักการอดออม หักห้ามใจตนเอง อดทน สามารถรอคอยได้ ส่วนนี้เป็นสิ่งที่เพศหญิงมีมาก ดวงเดือน พันธมนาวิน และ เพ็ญแข ประจันปัจฉินิก (2520 : 37, 102) ได้กล่าวว่า ผู้ที่มีลักษณะมุ่งอนาคตสูงคือผู้ที่สามารถปฏิบัติตนได้อย่างเหมาะสมกับกาลเทศะ ไม่เป็นผู้ที่ฝ่าฝืนกฎเกณฑ์ของศาสนา และกฎหมาย รวมทั้งได้ทำการวิจัยจริยธรรมของเยาวชนไทย โดยผลการวิจัยพบว่าเพศหญิงมีลักษณะมุ่งอนาคตสูงกว่าเพศชาย สอดคล้องกับที่ สุนิสรา สิริวิวัฒน์ และ อรุณี เพชรพัฒน์พงศ์ (2540 : 63) วิจัยพบว่าครูสังคมศึกษา ในเขตการศึกษา 2 มีลักษณะมุ่งอนาคตแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 โดยครูสังคมศึกษาเพศหญิงจะมีลักษณะมุ่งอนาคตสูงกว่าเพศชาย อย่างไรก็ตาม ผลการวิจัยของพนิดา ลินสุวรรณ (2531 : 91) พบว่าครูสังคมศึกษาเพศชายกับเพศหญิงมีลักษณะมุ่งอนาคตไม่แตกต่างกัน ขณะที่นาตยา ปิลันธนานนท์ (2531 : 44) วิจัยพบว่าค่าเฉลี่ยของค่านิยมมุ่งอนาคตของครูสังคมศึกษาเพศชายจะสูงกว่าเพศหญิงในทุกๆ ด้าน จะเห็นได้ว่าการศึกษาเพื่อศึกษาลักษณะมุ่งอนาคตโดยเปรียบเทียบตามตัวแปรเพศนั้นจะให้ผลแตกต่างกันไป ตัวแปรเรื่องเพศกับลักษณะมุ่งอนาคตของบุคคลยังไม่มีความสัมพันธ์เป็นเรื่องที่น่าสนใจศึกษาค้นคว้าต่อไป

นักเรียนระดับมัธยมศึกษาตอนต้นและระดับมัธยมศึกษาตอนปลาย ในเขตการศึกษา 2 มีลักษณะมุ่งอนาคตไม่แตกต่างกัน ซึ่งไม่เป็นไปตามสมมติฐานที่วางไว้ ทั้งนี้คงเป็นผลมาจากสภาพสังคมในปัจจุบันอยู่ในโลกยุคโลกาภิวัตน์ มีความเจริญก้าวหน้าทางเทคโนโลยี ข้อมูลข่าวสารต่างๆ สังคมในยุคโลกาภิวัตน์มีการเชื่อมโยงถึงกันทั่วโลก การติดต่อสื่อสารรวดเร็วมากขึ้นด้วยเทคโนโลยีสมัยใหม่ ส่งผลทำให้เกิดการเปลี่ยนแปลงทุกด้านอย่างรวดเร็วมาก ดังนั้นเพื่อให้สามารถอยู่ในสังคมได้อย่างมีความสุข ทุกคนในสังคมจึงต้องมีคุณลักษณะดังที่กล้า สมตระกูล (2536 : 62) กล่าวไว้คือต้องปรับตนเองตามความเปลี่ยนแปลงที่เกิดขึ้นและควบคุมการเปลี่ยนแปลงต่างๆ ที่เกิดขึ้นให้เป็นไปอย่างเหมาะสม ในส่วนนี้เกี่ยวข้องกับลักษณะมุ่งอนาคตเพราะนาตยา ปิลันธนานนท์ (2526 : 1) กล่าวว่า ลักษณะมุ่งอนาคตจะเกี่ยวข้องกับความคิดในเรื่องการรับรู้และการเผชิญกับการเปลี่ยนแปลงในโลก ลักษณะมุ่งอนาคตมีผลทำให้ผู้เรียนเกิดความมั่นใจในตัวเอง สามารถดำรงชีวิตและเผชิญกับการเปลี่ยนแปลง

ของสังคมอันซับซ้อนที่นับวันจะเพิ่มขึ้นได้อย่างมีประสิทธิภาพ และลักษณะมุ่งอนาคตยังเป็นกุญแจสำคัญที่ทำให้ผู้เรียนสามารถปรับตัวได้ดีในสังคมที่มีการเปลี่ยนแปลงอยู่ตลอดเวลา ดังนั้นเมื่อทุกคนมุ่งหวังที่จะอยู่ในสังคมได้อย่างมีความสุขจึงจำเป็นต้องปรับตัวและมีการเตรียมตัวให้พร้อม สิ่งสำคัญประการหนึ่งคือการสร้างลักษณะมุ่งอนาคตให้เกิดขึ้นในตัวของเขาตนเอง อีกทั้งในปัจจุบันสถานศึกษาก็มีบทบาทสำคัญมากต่อการส่งเสริมลักษณะมุ่งอนาคตในตัวผู้เรียน จากผลการวิจัยของสุนิสา สิริวิพันธ์ และ อรุณี เพชรพัฒนา-พงศ์ (2540 : 65) พบว่าครูผู้สอนร้อยละ 91.90 เห็นว่าในจุดประสงค์ของหลักสูตรระดับมัศึกษานั้นมุ่งให้ผู้เรียนมีลักษณะมุ่งอนาคตและร้อยละ 92.50 เห็นว่ามีการจัดการเรียนการสอนเพื่อให้ผู้เรียนมีลักษณะมุ่งอนาคต รวมทั้งผลการวิจัยนี้พบว่าจากที่เรียนมานักเรียนร้อยละ 87.65 เห็นว่ามีการจัดการเรียนการสอนเพื่อส่งเสริมลักษณะมุ่งอนาคตแก่นักเรียนในรายวิชาต่างๆ มากมาย ดังนั้นจึงมีส่วนสำคัญที่ทำให้นักเรียนระดับมัธยมศึกษาตอนต้นและตอนปลายมีลักษณะมุ่งอนาคตอยู่ในระดับมากและไม่แตกต่างกัน

นักเรียนระดับมัธยมศึกษา ในเขตการศึกษา 2 ที่ได้รับการอบรมเลี้ยงดูแตกต่างกันมีลักษณะมุ่งอนาคตแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 ซึ่งเป็นไปตามสมมติฐานที่วางไว้ โดยนักเรียนที่ได้รับการอบรมเลี้ยงดูแบบประชาธิปไตยมีลักษณะมุ่งอนาคตสูงกว่่านักเรียนที่ได้รับการอบรมเลี้ยงดูแบบเข้มงวดและแบบปล่อยปละละเลย ที่เป็นเช่นนี้ วันเพ็ญ พงศ์ประยูร (2529 : 405) และ จรรยา สุวรรณทัต (2533 : 176) กล่าวสรุปได้ว่ากรอบอบรมเลี้ยงดูแบบประชาธิปไตยบิดามารดาจะเลี้ยงดูลูกด้วยการใช้เหตุผล รับผิดชอบร่วมกันในการเลี้ยงดูบุตรและภาระอื่นๆ ของครอบครัว การตัดสินใจในครอบครัวเกิดขึ้นจากการตกลง เห็นชอบของสมาชิกทุกคนในครัวเรือน บุตรทุกคนมีโอกาสใช้ความสามารถอย่างเต็มที่ และร่วมกันรับผิดชอบในกิจการต่างๆ ของครอบครัว มีโอกาสหัดคิดริเริ่มและตัดสินใจจากเรื่องเล็กที่ไม่สำคัญไปจนถึงเรื่องใหญ่ที่สำคัญ เหล่านี้จะสร้างเป็นลักษณะนิสัยที่สังคมพึงปรารถนาต่อไปในตัวเด็ก คือได้รู้จักคิดริเริ่ม กล้าแสดงความคิดเห็น มีความเชื่อมั่นในตนเอง และพึ่งตนเองได้ ซึ่งคุณลักษณะเหล่านี้จะส่งผลให้ผู้ได้รับการอบรมเลี้ยงดูแบบประชาธิปไตยจะทำอะไรก็ใช้เหตุผล ใช้สติปัญญาไตร่ตรองด้วยความรอบคอบ มีการวางแผน

เตรียมการ มีการร่วมมือกันทำงาน สามารถคาดการณ์ไกล และเล็งเห็นผลดีผลเสียที่จะเกิดขึ้นในอนาคต มีการหาแนวทางแก้ปัญหาและวางแผนดำเนินการเพื่อผลที่ดีในอนาคต อันเป็นปัจจัยสำคัญที่เอื้อต่อคุณลักษณะมุ่งอนาคต จึงทำให้เราเห็นได้ว่านักเรียนที่ได้รับการอบรมเลี้ยงดูแบบประชาธิปไตยจะมีลักษณะมุ่งอนาคตสูงกว่่านักเรียนที่ได้รับการอบรมเลี้ยงดูแบบเข้มงวดและแบบปล่อยปละละเลย เพราะการอบรมเลี้ยงดูทั้งสองแบบนี้ไม่เห็นคุณค่าและความสำคัญของเหตุผล การอบรมเลี้ยงดูแบบเข้มงวดนั้นเด็กไม่มีอิสระในการแสดงความคิดเห็นจะต้องอยู่ในกรอบระเบียบ โอกาสที่เขาจะได้คิดคาดการณ์ วางแผนหรือเตรียมการทำอะไรแทบจะไม่มี ส่วนการอบรมเลี้ยงดูแบบปล่อยปละละเลยนั้นเด็กจะถูกตามใจ เป็นอิสระ ทำอะไรตามใจชอบ ขาดความรับผิดชอบ ซึ่งเรื่องนี้ จรรยา สุวรรณทัต (2533 : 177) กล่าวว่าวิธีการอบรมถ้าเป็นไปในแบบที่ก้าวท้าวลูกจนเกินไป หรือแบบตามใจลูกจนเกินไปเด็กจะเติบโตเป็นบุคคลที่ขาดความเชื่อมั่นในตนเอง ไม่สามารถแก้ปัญหาที่เกิดขึ้น เด็กที่ถูกบังคับมากมักจะกลายเป็นเด็กที่เชื่อฟังง่ายและยอมแพ้อะไรต่าง ๆ ได้ง่าย โดยเฉพาะในสภาพการณ์ที่ตนพบว่ายากลำบาก มีปมด้อยง่ายและขาดพลังใจที่จะต่อสู้และเรียนรู้สิ่งที่ยาก ส่วนเด็กที่ถูกตามใจจนเหลือก็จะพัฒนาไปเป็นบุคคลที่เอาแต่ใจตน ไม่ค่อยยอมฟังเหตุผลและไม่สนใจความรู้สึกนึกคิดของคนอื่น สิ่งต่างๆ เหล่านี้อาจส่งผลทำให้ลักษณะมุ่งอนาคตของพวกเขาไม่แตกต่างกัน

การวิจัยครั้งนี้ไม่มีผลการวิจัยโดยตรงที่จะสนับสนุนให้เห็นว่าการอบรมเลี้ยงดูแบบประชาธิปไตยจะส่งผลให้บุคคลนั้นๆ มีลักษณะมุ่งอนาคตสูงไปด้วย แต่จากผลการวิจัยของดวงเดือน พันธุมนาวิณ และ เพ็ญแข ประจวบจันทน์ (2520 : 38) กล่าวว่าผู้ที่มีลักษณะมุ่งอนาคตสูงจัดว่าเป็นผู้ที่มีจริยธรรมสูง ลักษณะมุ่งอนาคตจะเป็นลักษณะหนึ่งของความเป็นพลเมืองดีด้วย ผู้วิจัยจึงเห็นว่าผลการวิจัยที่เกี่ยวข้องกับจริยธรรมสามารถนำมาสนับสนุนผลการวิจัยฉบับนี้ได้คือ ผลการวิจัยของชูศรี หลักเพชร (2517 : 101) พบว่าเด็กที่ได้รับการอบรมเลี้ยงดูแบบประชาธิปไตยมีความคิดเห็นเกี่ยวกับคุณธรรมแห่งพลเมืองดี มีความรับผิดชอบ รู้จักเหตุผลในการกระทำ มีการไตร่ตรองและปฏิบัติตนไปในทางที่สังคมยอมรับ มีอารมณ์มั่นคงและมีลักษณะเป็นมิตรกับบุคคลทั่วไปมากกว่าการอบรมเลี้ยงดูแบบอื่น ๆ

ส่วนเดช วิโย (2522 : 68) พบว่านักเรียนที่ได้รับการอบรมเลี้ยงดูแบบประชาธิปไตยจะให้เหตุผลเชิงจริยธรรมสูงกว่าที่ได้รับ การอบรมเลี้ยงดูแบบเข้มงวดและแบบปล่อยปละละเลย เช่นเดียวกับที่เสริมเกียรติ พรหมมุข (2523 : 97) ศึกษาพบว่า การอบรมเลี้ยงดูแบบการให้ความรักซึ่งเป็นส่วนหนึ่งของการอบรมเลี้ยงดูแบบประชาธิปไตยมีความสัมพันธ์ในทางบวกกับคุณธรรมแห่งพลเมืองดี ส่วนการเลี้ยงดูแบบลงโทษและแบบการคาดหวังเอาจากเด็กมีความสัมพันธ์ในทางลบกับคุณธรรมแห่งพลเมืองดี

นักเรียนส่วนมากเห็นว่าลักษณะมุ่งอนาคตมีความจำเป็นเพราะเหตุผลที่กล่าวไปแล้ว มีเพียงร้อยละ 1.30 ที่เห็นว่าลักษณะมุ่งอนาคตไม่จำเป็นสำหรับตัวเขา โดยให้เหตุผลว่าอนาคตเป็นสิ่งไม่แน่นอน มีการเปลี่ยนแปลงอนาคตอาจจะไม่เป็นไปตามที่เรามุ่งหวังเพราะวันต่อไปเรายังไม่รู้ว่าอะไรจะเกิดขึ้น เป็นเพราะนักเรียนยังไม่เข้าใจถึงเรื่องของอนาคตดีพอ ซึ่งเรื่องนี้ นายยา ปิลันธนาพันธ์ (2526 : 81) กล่าวว่าอนาคตเป็นสิ่งที่ไม่มีความคิดคำนึงของมนุษย์ และเดอจูเวเนล (de Jovenel, 1967 : 4-5) กล่าวสรุปว่าอนาคตเป็นเรื่องของความไม่แน่ใจ แต่ขณะเดียวกันก็เป็นสิ่งที่มีอำนาจ มีเสรีภาพ อนาคตเป็นเรื่องของความเป็นไปได้ น่าจะเป็นไปได้และอาจจะเป็นไปได้ ดังนั้นผู้วิจัยคิดว่าจึงควรมีการส่งเสริมการเรียนการสอนด้านอนาคตศึกษาอย่างจริงจังจะทำให้มีความเข้าใจเรื่องต่างๆ ที่เกี่ยวข้องกับอนาคตได้ถูกต้อง

ข้อเสนอแนะ

ผู้วิจัยมีข้อเสนอแนะในการนำผลการวิจัยไปใช้ดังต่อไปนี้

1. ถึงแม้ผลการวิจัยจะพบว่า นักเรียนระดับมัธยมศึกษา ในเขตการศึกษา 2 จะมีลักษณะมุ่งอนาคตอยู่ในระดับมากแล้วก็ตาม แต่ทั้งครอบครัวและสถานศึกษาควรมีบทบาทสำคัญในการส่งเสริมลักษณะมุ่งอนาคตในตัวนักเรียนให้พัฒนามากขึ้นเพราะลักษณะมุ่งอนาคตของแต่ละบุคคลสามารถส่งเสริมให้เกิดขึ้นได้ หากสมาชิกในสังคมมีลักษณะมุ่งอนาคตสูงมากขึ้นเท่าไรจะเอื้อต่อการพัฒนาประเทศชาติยิ่งขึ้นเท่านั้น

2. บุคคลและฝ่ายต่างๆ ที่เกี่ยวข้องควรจะได้มีการส่งเสริมลักษณะมุ่งอนาคตในเพศชายให้มากขึ้น โดยการ

ส่งเสริมความคิดสร้างสรรค์ สร้างแรงจูงใจ จัดสภาพแวดล้อมให้ได้มีโอกาสฝึกคิดแก้ปัญหา แสวงหาทางเลือกต่างๆ ที่เหมาะสม จัดกิจกรรมการสอนที่ส่งเสริมลักษณะมุ่งอนาคตในแบบต่างๆ เป็นต้น

3. ครอบครัวจะมีบทบาทสำคัญในการอบรมเลี้ยงดูสมาชิกใหม่ ดังนั้นจึงควรตระหนักว่าลักษณะการอบรมเลี้ยงดูจะส่งผลต่อการพัฒนาบุคลิกลักษณะและพฤติกรรมความเป็นไปของสมาชิก การอบรมเลี้ยงดูแบบประชาธิปไตยจะเอื้อต่อการส่งเสริมลักษณะมุ่งอนาคตมากที่สุด จึงควรจะนำรูปแบบการอบรมเลี้ยงดูแบบดังกล่าวไปใช้เพื่อสร้างสมาชิกที่ดีให้สังคมและประเทศชาติต่อไป

4. หน่วยงานที่รับผิดชอบในการพัฒนาหลักสูตรทุกระดับชั้นควรจะได้ให้มีการจัดทำหลักสูตรเฉพาะเกี่ยวกับอนาคตศึกษาขึ้น หรือบรรจุเรื่องราวอนาคตศึกษา กิจกรรมการเรียนการสอนโดยใช้เทคนิคการพยากรณ์ในทุกรายวิชา และทุกระดับชั้น เพื่อเสริมสร้างลักษณะมุ่งอนาคตให้เกิดขึ้นในตัวผู้เรียนให้มากที่สุด ควรจะมีการจัดอบรมสัมมนาเกี่ยวกับเรื่องอนาคตศึกษาและการเรียนการสอนเพื่อส่งเสริมลักษณะมุ่งอนาคตแก่ครูอาจารย์ให้มากขึ้น พร้อมทั้งติดตามผลการนำสิ่งเหล่านี้ไปใช้ในการจัดการเรียนการสอนด้วย

5. ผู้บริหารสถานศึกษาควรส่งเสริมการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนเพื่อลักษณะมุ่งอนาคตในสถานศึกษาให้มากขึ้น รวมทั้งสนับสนุนงบประมาณในการจัดหาสื่อและอุปกรณ์ที่ทันสมัยให้เพียงพอกับความต้องการของครูอาจารย์และผู้เรียนด้วย

6. ตัวนักเรียนเองควรตระหนัก สนใจศึกษาเรื่องราวความเป็นไปของอนาคต การส่งเสริมลักษณะมุ่งอนาคตในรูปแบบวิธีการต่างๆ เพื่อพัฒนาและสร้างสมลักษณะมุ่งอนาคตของตนเองให้มากยิ่งขึ้น

ในการวิจัยครั้งต่อไปควรจะได้ศึกษาลักษณะมุ่งอนาคตของนักเรียนระดับประถมศึกษาและนักศึกษาระดับอุดมศึกษา เพื่อจะได้รู้ว่าจะมีลักษณะมุ่งอนาคตเช่นไร ศึกษาตัวแปรอื่นๆ เช่น ศาสนา ปัจจัยแวดล้อมด้านต่างๆ เช่น อาชีพของบิดามารดา สภาพความเป็นอยู่ สถานที่อยู่อาศัย ฯลฯ เพื่อความก้าวหน้าทางวิชาการและการพัฒนาส่งเสริมลักษณะมุ่งอนาคตให้มากยิ่งขึ้น อีกทั้งควรจะได้มีการวิจัยหารูปแบบที่เหมาะสม รวมถึงการพัฒนาหลักสูตรและการจัดการเรียนการสอนเกี่ยวกับอนาคตศึกษาสำหรับระดับมัธยมศึกษาใน

ประเทศไทยขึ้นให้เด่นชัดเหมือนกับที่มีการจัดอยู่ในต่างประเทศบางประเทศ เช่น สหรัฐอเมริกา

บรรณานุกรม

กล้า สมตระกูล. 2536. "เครือข่ายการเรียนรู้ทศวรรษการศึกษาพัฒนาเพื่อความยั่งยืน", วารสารการศึกษาแห่งชาติ. 4 (เมษายน-พฤษภาคม), 62.

จรรยา สุวรรณทัต. 2533. "หน่วยที่ 3 พัฒนาการทางสติปัญญาและความสามารถของวัยรุ่น", เอกสารการสอนชุดวิชาพัฒนาการวัยรุ่นและการอบรม หน่วยที่ 1-8. พิมพ์ครั้งที่ 3. กรุงเทพฯ : มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช.

ชูศรี หลักเพชร. 2517. "ความสัมพันธ์ระหว่างการอบรมเลี้ยงดูกับความเชื่อมั่นในตนเองและคุณภาพแห่งพลเมืองดี". ปรินญาณินพนธ์การศึกษามหาบัณฑิต มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร.

ดวงเดือน พันธุมนาวิน. 2529. ชุดการฝึกอบรมการเสริมสร้างคุณลักษณะข้าราชการพลเรือน. กรุงเทพฯ : โรงพิมพ์ข้าราชการพลเรือน.

ดวงเดือน พันธุมนาวิน และ เพ็ญแข ประจวบจันทน์. 2520. จริยธรรมของเยาวชนไทย : รายงานการวิจัย สถาบันวิจัยพฤติกรรมศาสตร์. กรุงเทพฯ : มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร.

เดช วิโย. 2522. "การศึกษาเปรียบเทียบพัฒนาการด้านการคิดให้เหตุผลเชิงจริยธรรมของเด็กนักเรียนประถมศึกษาที่ได้รับการอบรมเลี้ยงดูต่างกัน". ปรินญาณินพนธ์การศึกษามหาบัณฑิต มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร.

นาดยา ปิลันธนานนท์. 2526. อนาคตศาสตร์. กรุงเทพฯ : โอเดียนสโตร์.

-----, 2531. รายงานการวิจัยเรื่อง การศึกษาค่านิยมมุ่งอนาคตของครูสังคมศึกษา. กรุงเทพฯ : คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์.

ปราณี รุติวัฒนา. 2517. สังคมวิทยาเบื้องต้น. กรุงเทพฯ : กรุงเทพมหานครการพิมพ์.

ปราณี ทองคำ. ม.ป.ป. เอกสารคำสอนการวิจัยสำหรับครู. บัณฑิต : คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์.

พินดา ลินสุวรรณ. 2531. รายงานการวิจัยเรื่อง การศึกษาลักษณะมุ่งอนาคตของครูสังคมศึกษาระดับมัธยมศึกษาในเขตพัฒนาภาคเหนือ. เชียงใหม่ : คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยเชียงใหม่.

เพ็ญแข ประจวบจันทน์. 2529. "การส่งเสริมความรับผิดชอบของวัยรุ่น หน่วยที่ 9", เอกสารการสอนชุดวิชาพัฒนาการวัยรุ่นและการอบรม. พิมพ์ครั้งที่ 2. กรุงเทพฯ : มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช.

วันเพ็ญ พงศ์ประยูร. 2529. "หน่วยที่ 14 การแนะนำวัยรุ่น", เอกสารการสอนชุดวิชาพัฒนาการวัยรุ่นและการอบรม หน่วยที่ 9-15. พิมพ์ครั้งที่ 2. กรุงเทพฯ : มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช.

ศึกษาธิการ, กระทรวง. 2533. หลักสูตรมัธยมศึกษาตอนต้น พุทธศักราช 2521 (ฉบับปรับปรุงพ.ศ. 2533). กรุงเทพฯ : โรงพิมพ์คุรุสภา.

สงวน ช่างฉัตร. 2524. "การพยากรณ์อนาคตกับการวางแผนการศึกษา", วารสารมิตรครู. 23 : 4, 44-46.

เสริมเกียรติ พรหมผุย. 2523. "อิทธิพลการอบรมเลี้ยงดูที่มีต่อคุณธรรมแห่งพลเมืองดี ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 ในจังหวัดร้อยเอ็ด". ปรินญาณินพนธ์การศึกษามหาบัณฑิต มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร.

สุนิสา สิริวิวัฒน์ และ อรุณี เพชรพัฒน์พงศ์. 2540. รายงานการวิจัยเรื่อง ลักษณะมุ่งอนาคตของครูสังคมศึกษา ในเขตการศึกษา 2. บัณฑิต : คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์.

De Jouvenel, Bertrand. 1967. *The Art of Conjecture*. New York : Basic Book.

Svengalis, Cordell Meredith. 1978. "The Implication of Future Education for Secondary School Social studies", *Dissertation Abstract International* 39 : 2, 4860 A. - 4861 A.